

Asia: VN/27065/2023

Lausuntopyyntö ehdotuksesta poliisin tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain, rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain, rikostorjunnasta Tullissa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain sekä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksen mukaisten tiedonsaantioikeuksien laajentamista Poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle koskien henkilön läsnäoloa sosiaali- tai terveydenhuollon sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa tietyinä aikoina ja tietoa läsnäolleen henkilön henkilöllisyydestä on pidettävä kannatettavana.

Tiedonsaantioikeus käsittää henkilön läsnäoloa toimitiloissa, mikä voi aiheuttaa epäselvyyttä laintulkinnassa. Olisi selkeämpää, jos läsnäoloa koskeva tiedonsaantioikeus kattaisi selkeästi myös ulkotilat ja toimitilojen välittömän läheisyyden.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa palvelunantajalla ja palveluntuottajalla tarkoitetaan eri toimijoita. Ehdotuksessa tiedonsaantioikeudet velvoittavat kuitenkin vain palvelunantajia, vaikka tarkoituksena lienee kohdistaa velvollisuus luovuttaa tietoja myös palveluntuottajiin.

On myös tärkeää huolehtia siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä on selkeät ja ajantasaiset ohjeet, kuinka tiedonsaantioikeuksia sovelletaan käytännössä. Esimerkiksi STM:n ”Ohje terveydenhuollon ja poliisin väliseen tiedonvaihtoon” tulee päivittää vastaamaan uutta lainsäädäntöä. Käytännön toiminnassa tietopyynnön vastaanottaja voi olla esimerkiksi sihteeri tai hoitaja, joilla ei ole välttämättä osaamista arvioida täyttyvätkö lain vaatimukset tiedon

luovuttamiseksi esimerkiksi sen osalta, kuuluuko poliisimies päällystöön tai onko rajavartija pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Lisäksi tietosuojalainsäädäntö edellyttää, että tiedonluovutuksista tulisi pitää kirjaa, jolloin on tärkeää myös ohjeistaa miten ja minne tiedon luovutuskirjaukset tehdään ja voidaanko kirjauksia tehdä esimerkiksi potilastietojärjestelmään hallinnollisena kirjauksena.

Esityksellä on asiakkaan asemaa heikentäviä vaikutuksia erityisesti tietosuojan osalta. On tärkeää, etteivät tiedonsaantioikeudet kohdistu keskeisiin asiakastietoihin, jolloin asiakkaan luottamussuhde ei vaarannu merkittävästi. Rajoitetuista tiedonsaantioikeuksista tulisi informoida läpinäkyvästi myös tietosuojalainsäädännön perusteella. Esityksellä voi olla negatiivisia vaikutuksia siihen, kuinka halukkaasti rikokseen syylistyneet tai etsintäkuulutetut henkilöt hakeutuvat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Ehdotus Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle lisättävästä oikeudesta tallentaa suoraikäytöllä tietoja Poliisin järjestelmiin on kannatettava. THL:n ja Poliisin suoraikäyttöyhteydet vähentävät virhekirjauksia, tiedot välittyvät luotettavasti oikealle vastaanottajalle, tiedonsiirron viiveet lyhenevät, tiedot ovat ajantasaisesti käytettävissä ja työntekijöiden manuaaliseen kirjaamiseen käytetty aika vähenee. Uudet tekniset suoraikäyttöyhteydet voivat vaatia uusia investointeja, mutta laki ei velvoita toteuttamaan suoraikäyttöyhteyksiä. Olisi kuitenkin taloudellisesti ja tietoturvan parantamiseksi järkevää investoida suoraikäyttöyhteyksiin.

Poliisia, Tullia ja Rajavartiolaitosta koskevat täsmennykset tiedon luovutusoikeuksista THL:lle selkeyttävät viranomaisten välisiä tiedonsaantioikeuksia lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi.

Esityksessä ei ollut ehdotuksia koskien suoraikäyttöä Poliisilta THL:lle, mutta THL:n oikeuspsykiatrian ja erityisesti esitutkintavaiheisten mielentilatutkimusten osalta voidaan todeta, että tietojen toimittaminen suoraikäytöllä siten, että Poliisi toimittaisi esitutkintamateriaalia suoraan THL:n järjestelmään olisi erittäin kannatettavaa. Nykyisellään haastetta aiheuttaa erityisesti isojen kuva- ja videotiedostojen siirtäminen.

Reittu Jarkko
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL